

Aleg. 187

Sprawozdanie

Komisji dla reformy wyborczej w przedmiocie częściowej zmiany statutu krajowego i sejmowej ordynacji wyborczej.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 17. lutego 1898 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby zebrał dokładne daty odnoszące się do wzrostu tych miast w naszym kraju, które dotąd pozbawione są prawa wybierania bezpośrednio posłów na Sejm krajowy i ażeby na podstawie takich danych, jak liczba mieszkańców, wysokość podatków bezpośrednio opłacanych, liczba członków gminy należących do warstw wyższej inteligencji tudzież liczba zakładów przemysłowych, znajdujących się w pewnym mieście, przedłożył na najbliższej sesji sejmowej projekt zmiany krajowej ordynacji wyborczej, w kierunku pomnożenia liczby posłów z miast o nieprzekraczającą liczbę pięciu nowych mandatów, tudzież w kierunku przyznania reprezentantom najwyższych instytucji naukowych Akademii Umiejętności w Krakowie i szkoły politechnicznej we Lwowie, stojących na równi z uniwersytetami, a pozbawionych prawa zasiadania w Sejmie krajowym, tych samych praw, co rektorom c. k. uniwersytetu krakowskiego i lwowskiego.

Myślą przewodnią tej uchwały było, istniejącą już od lat 37 krajową ordynację wyborczą w ten sposób uzupełnić i rozszerzyć, ażeby tym miastom, które po wprowadzeniu w życie tejże ordynacji wyborczej z biegiem czasu i siłą rozwoju stosunków ekonomicznych najbardziej się rozwinęły i uzyskały nawet częściowo prawo wybierania posłów do Rady państwa, nadać te same prawa, które posiadały inne znaczniejsze miasta w kraju i tym sposobem zastęp reprezentacji posłów miejskich w stosunku do innych kuryi wyborczych wzmocnić o pięć nowych mandatów, oraz ażeby tym najwyższym w kraju instytucjom naukowym, które powstały już po wprowadzeniu w życie sejmowej ordynacji wyborczej, a które w rozwoju umysłowym kraju i pracy postępowej wybitnie zajmują stanowisko i stoją na równi z uniwersytetami, nadać te same prawa, które nadała uniwersytetom ustawa z 28. lutego 1861 roku.

Wydział krajowy wywiązując się z polecenia Wysokiego Sejmu, przedłożył w swem sprawozdaniu z 19. października 1898 l. 51.689 wszystkie daty odnoszące się do wzrostu miast i na podstawie tych dat wypracował projekt zmiany statutu

krajowego i krajowej ordynacyi wyborczej we wskazanym przez Wysoki Sejm kierunku. Badając szczegółowo przedłożone daty, uznać należy, że Wydział krajowy miał z wielu trudnościami do walczenia. Trudności te polegały głównie w tem, że miasta, któreby przedewszystkiem uwzględnić należało, nie są równomiernie wielkie i silne ani co do liczby mieszkańców, sumy podatków opłacanych, ani co do liczby inteligencyi wyższej i że różnice pod tym względem są między niemi dość znaczne. Okoliczność ta pociąga dalej za sobą i to następstwo, że między ostatnią grupą miast, które zdaniem Wydziału krajowego najwięcej zasługiwałyby na uwzględnienie, a innemi miastami najbardziej do nich pod względem liczby ludności i innych momentów zbliżonemi, które to jednak miasta obecnie uwzględnione i w kombinację wzięte być nie mogły, nie zachodzą wielkie różnice. Oceniając przedłożenie Wydziału krajowego i uwzględniając trudności, z jakimi miał do walczenia, uznać należy, że Wydział krajowy wywiązał się w swym projekcie z polecenia danego mu przez Wysoki Sejm nader szczęśliwie, utworzył okręgi zbiorowe z dwóch miast i wciągnął w kombinacye te miasta, które z uwagi na dane stosunki rozwoju i położenia najbardziej uwzględnić należało.

Przedłożenie Wydziału krajowego zawiera projekt utworzenia pięciu nowych okręgów zbiorowych, złożonych z połączenia dwóch miast razem w jeden okręg wyborczy a mianowicie:

1. Podgórze i Wieliczka
2. Bochnia i Wadowice
3. Gorlice i Jasło
4. Sanok i Krosno
5. Brzeżany i Złoczów.

Z tego okazuje się, że Wydział krajowy wprowadził do projektu dwa miasta, które w zeszłorocznej uchwale sejmowej nie były wymienione, a mianowicie: Gorlice i Krosno. Jakkolwiek pod tym względem mogłyby się nasuwać wątpliwości, zwłaszcza co do Krosna, które wykazuje stosunkowo najmniejszą liczbę ludności i sumę podatków bezpośrednio opłacanych, zauważyć należy, że inne momenta, równoważą korzystnie stosunki na rzecz tych dwóch miast n. p. w Krośnie liczba zakładów przemysłowych, i że w ogólności w uchwale swej zeszłorocznej Wys. Sejm bynajmniej nie wiązał Wydziału krajowego, na które miasta ma być rozszerzone prawo wyborcze, tylko pewne znaczniejsze miasta w kraju przykładowo wyliczył. Także i to żadnej trudności stanowić nie powinno, że Wydział krajowy wprowadza pewną nowość, a mianowicie zbiorowe okręgi wyborcze z dwóch miast, albowiem, jakkolwiek krajowa ordynacya wyborcza dotąd takich okręgów nie znała w kurii miejskiej, ordynacya wyborcza do rady państwa polega głównie w tej samej kurii na utworzeniu takich okręgów.

Komisya dla reformy wyborczej zbadawszy wszechstronnie całą sprawę, zaznacza ponownie w tym roku to przekonanie, które znalazło swój wyraz już w zeszłorocznem sprawozdaniu komisyi, a zwłaszcza w uchwale sejmowej z dnia 17. lutego 1898, że pomnożenie liczby posłów z miast o pięć nowych mandatów z kurii miejskiej jest nie tylko rozwojem stosunków w naszym kraju uzasadnione, lecz że to leży w rzeczywistym interesie kraju, aby przyznać prawo wybierania posłów na Sejm tym właśnie powyżej wymienionym miastom i przez to samo zastęp posłów miejskich w porównaniu do innych kurii powiększyć.

Tak samo wyraża komisya dla reformy wyborczej to przekonanie, że w uwzględnieniu szczególnych stosunków naszego kraju, któremu nie dostaje wielu

zasobów materialnych i cywilizacyjnych, najwyższe instytucje naukowe powinny zajmować wyjątkowe stanowisko, mieć wpływ bezpośredni na ciała prawodawcze i udział w ich pracy i że przeto zgodnie z tylokrotnie i od tak dawna postawionymi w Wysokim Sejmie wnioskami, należy przyznać prezesowi Akademii umiejętności w Krakowie i rektorowi Szkoły politechnicznej we Lwowie prawo zasiadania w Sejmie krajowym.

Na podstawie niniejszego wyводу komisya wnosi:

Wysoki Sejm załączone dwa projekty ustaw a mianowicie projekt ustawy zmieniającej niektóre postanowienia statutu krajowego oraz projekt ustawy zmieniającej niektóre postanowienia sejmowej ordynacyi wyborczej uchwalić raczy.

Lwów, dnia 11. marca 1899.

Przewodniczący :

Sanguszko.

Sprawozdawca :

Górski.

U S T A W A

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wiel-
kiem Księstwem Krakowskim, zmieniająca §. 3. statutu krajowego z dnia
26. lutego 1861 roku.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem
Księstwem Krakowskim rozporządzam, co następuje :

Art. I.

Postanowienia §. 3. statutu krajowego z dnia 26. lutego
1861 roku i ustawy z dnia 20. września 1866 roku, zawierają-
cej dodatek do §. 3. statutu krajowego (Dz. ust. i rozp. kraj.
Nr. 22.) w brzmieniu ustawy z dnia 23. maja 1896 Dz. ust. kr.
Nr. 32. znoszą się.

§. 3. statutu krajowego ma brzmieć, jak następuje :

Sejm krajowy składa się ze stu sześćdziesięciu jeden
członków, mianowicie :

a) z trzech arcybiskupów lwowskich, księcia biskupa kra-
kowskiego, dwóch biskupów przemyskich, biskupa tarnow-
skiego i biskupa stanisławowskiego.

W razie wakującej stolicy arcybiskupiej lub biskupiej,
administrator dyecezyi jest członkiem Sejmu krajowego.

b) z prezesa Akademii umiejętności w Krakowie ;

c) z rektorów uniwersytetu krakowskiego i lwowskiego, tu-
dzież rektora szkoły politechnicznej lwowskiej ;

d) ze stu czterdziestu dziewięciu posłów wybranych, a to :

I. czterdziestu czterech posłów z klasy wielkich posiadłości
gruntowych ;

II. z trzydziestu jeden posłów miast w ustawie wyborczej
wymienionych i izb handlowych i przemysłowych ;

III. z siedemdziesięciu czterech posłów reszty gmin Królestwa
Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskim.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia co do powołania na członków Sejmu krajowego prezesa Akademii umiejętności w Krakowie i rektora szkoły politechnicznej we Lwowie, oraz co do wyboru dodatkowych 5 posłów z kuryi miejskiej z okręgów wyborczych Podgórze - Wieliczka, Bochnia-Wadowice, Gorlice-Jasło, Sanok-Krosno i Brzeżany-Złoczów.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

U s t a w a

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zmieniająca §§. 2., 3., 45., 47. i 49. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861 r.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia §§. 2., 3., 45., 47. i 49. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861 r. i ustawy z 23. maja 1896 Nr. 33. dz. u. kr. znoszą się w obecnej osnowie i mają brzmieć, jak następuje:

§. 2.

Pod względem wyboru posłów z miast tworzy główne miasto Lwów jeden okręg wyborczy.

Równie tworzą miasta: a) Kraków, b) Przemyśl, c) Stanisławów, d) Tarnopol, e) Brody, f) Jarosław, g) Drohobycz, h) Biała, i) Nowy Sącz, k) Tarnów, l) Rzeszów, m) Sambor, n) Stryj, o) Kołomyja. Każde jeden okręg wyborczy.

Nadto tworzą miasta: p) Podgórze i Wieliczka razem jeden okręg wyborczy,

r) Bochnia i Wadowice razem jeden okręg wyborczy,

s) Gorlice i Jasło razem jeden okręg wyborczy,

t) Sanok i Krosno razem jeden okręg wyborczy,

u) Brzeżany i Złoczów razem jeden okręg wyborczy.

Każde z tych miast jest oraz miejscem wyborów.

§. 3.

Lwów wybiera sześciu, Kraków czterech posłów, a każdy z innych w §. 2. wymienionych okręgów wyborczych po jednym.

W okręgach wyborczych utworzonych z dwóch miejsc, głównem miejscem wyborów jest miejscowość na pierwszym miejscu wymieniona.

Wszystcy do wyboru uprawnieni każdego miasta tworzą jedno ciało wyborcze.

§. 45.

Gdy wszyscy obecni wyborcy głosy swe podadzą, prezydujący Komisji wyborczej głosowanie ogłosić ma za skończone; poczem podwójny spis głosowania przez Komisję wyborczą i Komisarza wyborczego podpisany i natychmiast skrutyno-

wanie rozpoczęciem będzie. Rezultat ukończonego obliczenia głosów prezydujący Komisji wyborczej natychmiast ogłosić powinien.

W okręgach wyborczych utworzonych z dwóch miejsc wyborów przewodniczący Komisji wyborczej dodać powinien, że o ogólnym rezultacie głosowania dowiedzieć się będzie można w głównym miejscu wyborów. Komisarz wyborczy odeszłe akta natychmiast temu urzędnikowi politycznemu, któremu poruczono ułożenie ogólnego rezultatu wyboru w głównym miejscu wyborów. Ten ostatni zaś winien zbadać z nadesłanych aktów wyborczych ogólny wynik głosowań w obu miejscach wyborów i takowy pisemnie zestawzić.

§. 47.

Jeżeli przy głosowaniu na jednego lub drugiego wybrać się mającego posła nie wypadła taka większość głosów, wówczas przedsięwziętem będzie drugie skrutynium, a gdyby i przy tem potrzebna większość głosów do skutku nie przyszła, przystąpi się do ściślejszego wyboru.

W okręgach wyborczych, złożonych z dwóch miejsc wyborów, czynności te w obydwu miejscach wyborów zarządzi starosta powiatowy, w którego powiecie leży główne miejsce wyborów.

§. 49.

Gdy potrzebna ilość posłów należycie wybraną została, protokół czynności wyborczy będzie zamknięty, przez członków Komisji wyborczej i komisarza rządowego podpisany wspólnie, przy załączeniu spisów głosowania i list obliczania głosów, a względem wyboru posłów gmin wiejskich także przy równoczesnem załączeniu aktów wyboru wyborców zapieczętowany, napisem treść wyrażającym opatrzony i komisarzowi rządowemu dla przesłania go Namiestnikowi oddany.

W okręgach wyborczych złożonych z dwóch miejsc wyborów należy po sprawdzeniu w głównym miejscu wyborów ostatecznego ogólnego wyniku, spisany z tej czynności akt ostateczny wraz ze wszystkimi z Komisji wyborczych nadesłanymi aktami odesłać Namiestnikowi kraju. Odnosi się to w razie ściślejszego wyboru także do aktów zarządzenie to uzasadniających.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Zaraz po ogłoszeniu niniejszej ustawy przeprowadzone będą wybory pięciu posłów z miast Podgórze i Wieliczka, Bochnia i Wadowice, Gorlice i Jasło, Sanok i Krosno, Brzeżany i Złoczów. Mandaty posłów wybranych przy tych wyborach trwać będą tylko do końca VII. peryodu wyborczego Sejmu galicyjskiego.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.
